

## Otázka 6 Európska únia a SR

- Ciele a výsledky západoeurópskej integrácie
- Prínos zo vstupu SR do EÚ pre nás
- Od Maastrichtskej zmluvy o Európskej únii z r. 1991 po aténsky summit r. 2004

### Podstata ekonomickej integrácie

**Medzinárodná ekonomická integrácia** - proces vzájomného a postupného prepájania, prispôsobovania sa a zbližovania národných ekonomík, ich ekonomických štruktúr. Je najvyššou formou internacionalizácie hospodárskeho života v celej histórii svetového hospodárstva.

Internationalizácia hospodárskeho života sa začína prakticky po 2. sv. vojne. Vznikli nové svetové ekonomické inštitúcie napr. MMF, Svetová banka, GATT, WTO, ale aj ekonomické zoskupenia štátov najmä v západnej Európe (Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ – 1951, Európske hospodárske spoločenstvo – 1957, Európske spoločenstvo pre jadrovú energiu – 1957, Európske združenie voľného obchodu – 1960).

Na začiatku existovali regionálne komplexy, ktoré sa začali postupne spájať do väčších ekonomických celkov, a tak vzniklo EHS, ASEAN a iné zoskupenia.

Žiadne ekonomické zoskupenie, ktoré fungujú vo svete, nedosiahlo také vynikajúce hospodárske výsledky ako EÚ!

Nový optimálny komplex vytvára priaznivé podmienky pre rozšírenú reprodukciu, ktorá vedie k vyššej produktivite práce ⇒ integračný proces vedie k zmedzinárodneniu ekonomického života, čo potom ovplyvňuje reprodukčné procesy v jednotlivých krajinách.

**Integračný mechanizmus:** súhrn vzájomne prepojených metód, foriem, nástrojov, stimulov a opatrení, ktoré vytvárajú a využívajú jednotlivé národné a medzinárodné podnikateľské inštitúcie pri rozvoji integračných procesov. Je to nástroj realizácie hospodárskej politiky, dosahovania jednotlivých ekonomických a hospodárskych cieľov vytýčených na určité obdobie.

### Formy ekonomickej integrácie

Integrácia sa realizuje na úrovni makro a mikro.

#### **Makro**

- realizuje sa prostredníctvom mnohostranných dohôd na medzivládnej úrovni
- dd. ciele, vytvorenie pásiem voľného obchodu, colná únia, hospodárska únia, menová únia a nakoniec politická únie

#### **Mikro**

- uplatňuje sa na úrovni podnikov
- spolupráca firiem, ktorých sídlo je v jednotlivých krajinách
- spoločný výskum, poskytovanie informácií o výrobných problémoch, ochranná značka a pod.

### Makrointegračné formy

- *pásma voľného obehu* - zrušenie vývozných a dovozných cieľ, zrušenie kvantitatívnych obmedzení
- *colná únia* - dohoda o jednotných clách, spoločná colná politika a colné tarify
- *spoločný trh* - voľný pohyb osôb, kapitálu, tovarov a služieb
- *hospodárska únia*
- *menová únia* - v súčasnosti v členských krajinách funguje 1 mena
- *politická únia* - je to ešte len určitá predstava (jednotný európsky štát alebo konfederácia alebo iné)

### Orgány zabezpečujúce chod integrácie

1. Európske spoločenstvo uhlia a ocele (r. 1951, Parížska zmluva)
2. Európske hospodárske spoločenstvo (r. 1957, Rímska zmluva)
3. Európske spoločenstvo pre jadrovú energiu (r. 1957, Rímska zmluva) – orientovalo spoluprácu na mierové využívanie jadrovej energie a jadrovú bezpečnosť
4. Európske spoločenstvo
5. Európska únia (r. 1991 - Zmluva o EÚ / Maastrichtská zmluva v holandskom Maastrichte, táto zmluva vytýčila smer k hospodárskej a menovej únii.)

## CIELE A VÝSLEDKY ZÁPADOEURÓPSKEJ INTEGRÁCIE

Zásadné spoločenské zmeny, ktoré sa uskutočnili v Európe po 2. sv. vojne, dali podnet na rozširovanie a prehĺbovanie ekonomickej integrácie medzi vyspelými štátmi aj napriek tomu, že európske štáty po 2. sv. vojne išli dvojakou cestou: - cestou trhov liberalizmu – vyspelé štáty,  
- cestou plánovitého riadenia hospodárstva.

### Základné inštitúcie, ktoré zabezpečujú fungovanie ekonomického zoskupenia

- Európsky parlament – sídlo vo Francúzskom Štrasburgu, činnosť európskeho parlamentu sa orientuje na 3 hlavné oblasti: - politické právomoci, legislatívne právomoci, rozpočtové právomoci
- Rada EÚ – je orgán, v ktorom jednotlivé štáty zastupujú ministri a presadzujú záujmy vlastnej krajiny. Na čele stojí prezident, ktorého mandát je polročný
- Európska komisia – je orgán, ktorý má právo iniciatívnu a výkonováciu, okrem toho vystupuje ako strážca zmlúv.
- Európsky súdny dvor – sídli v Luxemburgu – má 15 sudcov, právni zástupcovia dozerajú na to, či opatrenia prijaté inštitúciami EÚ a národnými vládami nie sú v rozpore so zakladajúcimi zmluvami EÚ.
- Európsky dvor audítorov
- Hospodársky a sociálny výbor
- Výbor regiónov
- Európska investičná banka

### Proces spolurozhodovania v rámci EÚ je takýto:

- komisia predkladá návrhy
- Európsky parlament vyslovuje názor a navrhuje zmeny
- rada prijíma spoločný postoj
- Európsky parlament prijíma alebo navrhuje zmeny spoločného postoja
- komisia vyslovuje svoj názor
- Rada prijíma rozhodnutie alebo predkladá návrh Zmlúvaciemu výberu pred prijatím konečného rozhodnutia.
- Európsky parlament môže absolútnou väčšinou zamietnuť rezolúciu.

Európsky parlament = 626 kresiel (SR bude mať po vstupe do EÚ 16 kresiel.)

### Ciele Európskej únie

- čo sa týka sledovania plnenia cieľov EÚ, ekonómovia sú v tomto smere rozdelení do dvoch skupín:

- *europesimisti* – tvrdia, že integrácia nedosahuje výsledky, ktoré sa očakávali; niektoré štáty veľa stratili a pod.
- *eurooptimisti*

Ciele boli vždy konkretizované v jednotlivých knihách: Jednotný európsky akt, Maastrichtská zmluva, Schengejská zmluva a iné → integračné procesy sa však neuskutočňovali tak rýchlo a kvalitne ako sa predpokladalo.

*Jednotný európsky akt* (r. 1985): rieši problémy dobudovania európskeho trhu → vytvorenia vnútorného trhu.

*Pakt stability* (Amsterdamská zmluva): prísna rozpočtová politika štátov → začiatok tomu, aby sa mohlo prijať euro.

*Schengejská dohoda* (r. 1995): rušia sa hranice a pasové kontroly, posilňujú sa kontroly vonkajších hraníc.

*Zelená kniha*

*Biela kniha*

↓

Opatrenia, ktoré viedli k tomu, aby bola vytvorená menová únia. Tá nevznikla zo dňa na deň. Nebolo totiž také jednoduché prijať také opatrenia, aby platila jedna mena.

Išlo o tieto opatrenia:

- vypracoval sa Európsky menový systém (r. 1970),  
3 hlavné prvky: Európska menová jednotka ECU, Mechanizmus devízových kurzov, Mechanizmus úverový
- Európsky menový priestor (r. 1988)
- Európska ústredná banka

### **Od Maastrichtskej zmluvy o EÚ z r. 1991 po Aténsky summit v r. 2004**

Významným medzníkom rozvoja integrácie západoeurópskych krajín je rok 1967, keď sa zlúčili pôvodne 3 integračné zoskupenia, ESUO, EHS a EURATOM do 1 inštitúcie – Európske spoločenstvá.

Ďalším významným medzníkom bolo prijatie Zmluvy o Európskej únii v r. 1991 – Maastrichtskej zmluvy, ktorá obsahuje 2 zmluvy:

- zmluvu o hospodárskej a menovej únii,
- zmluvu o politickej únii

Po jej ratifikácii 1.11.93 sa používa názov EÚ. EÚ zahŕňa 3 zložky:

- ES, predošlý názov EHS
- ESUO
- EURATOM

*Maastrichská zmluva vytvorila 3 hlavné piliere EÚ a to:*

- hospodárska a menová únia
- spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
- justícia a vnútorné záležitosti

### **Kodanský summit v júni 1993**

Význam tohto summitu je v tom, že najväčší predstavitelia štátov a vlád EÚ prijali základné konvergenčné kritéria známe ako kodanské kritéria, ktoré sú záväzné pre asociované krajiny:

- krajiny musia mať stabilné inštitúcie zabezpečujúce dodržiavanie princípov demokracie, ľudské právo, slobodu tlače, práva menšín, právny štát,
- splniť požiadavky legislatívy EÚ,
- mať fungujúce trhové hospodárstvo,
- akceptovať ciele hospodárskej, menovej a politickej únie EÚ,
- byť konkurencieschopné.

EÚ musí byť na 2. strane schopná prijať nového člena bez ohrozenia jej integračnej dynamiky.

### **Essenský summit december 1994**

Na Essenskom summite Európska rada prijala stratégiu prípravy pridružených krajín a prechod k riadnemu členstvu – predvstupová stratégia, a stanovila časový horizont na rokovanie o vstupe do EÚ. Okrem toho summit prijal program PHARE o poskytovaní finančnej pomoci asociovaným krajinám.

### **Biela kniha z júna 1995**

Stanovila prípravu asociovaných krajín strednej a vých. Európy na integráciu do vnútorného trhu EÚ.

V čase schválenia a podpísania bielej knihy malo podpísané asociačné dohody s EÚ 6 krajín (Poľsko, SR, ČR, Maďarsko, Bulharsko a Rumunsko).

V bielej knihe sú načrtnuté úlohy na najbližšie obdobie v oblasti zblížovania s vnútorným trhom EÚ a určia sa aj kľúčové opatrenia v každom sektore vnútorného trhu. Biela kniha takisto obsahuje postup pri aproximácii legislatívy.

### **Memorandum vlády SR k žiadosti SR o členstvo v EÚ**

27. 6. 1995 SR požiadal o vstup do EÚ. Súčasne so žiadosťou SR o členstvo v EÚ Premiér Mečiar odovzdal v Cannes francúzskemu ministrovi zahraničných vecí Hervé de Charettovi 14 – bodové Memorandum vlády SR.

V novembri 1995 SR dostáva demarš EÚ, v ktorom sa nám vyčíta nedodržiavanie kodanských kritérií.

V decembri 1995 zasadala v Madride Európska rada, ktorá uložila Európskej komisii vyjadriť sa ku kandidátskym krajinám, ako plnia kodanské kritériá, ako prispôsobili svoje administratívne štruktúry, ktoré sú nevyhnutné na integráciu do EÚ.

V dňoch 16. a 17. júna 1997 sa konal Amsterdamský summit, kde bola prijatá revízia zmluvy o EÚ, na ktorej sa celá EÚ zakladá. Nová zmluva priniesla zásadné zmeny vo fungovaní EÚ.

16. júla 1997 predseda Európskej komisie Jacques Santer v Európskom parlamente konštatoval, že SR nebude v 1. skupine krajín, s ktorými sa začnú rokovania o vstupe.

16. júla 1997 Komisia EÚ zverejnila Agendu 2000, v ktorej sú aj posudky na 10 kandidátskych krajín.

### **Luxemburský summit v decembri 1997**

Na tomto summite Európskej rady bola schválená koncepcia rozširovania únie. Kandidátske krajiny boli na základe plnenia Amsterdamskej zmluvy rozdelené na 2 skupiny:

1. skupinu tvoria: ČR, Maďarsko, Poľsko, Slovinsko, Estónsko a Cyprus, ktorými sa začali aj vstupné rozhovory a rokovania o vstupe,
2. skupiny tvoria: SR, Litva, Lotyšsko, Malta, Bulharsko a Rumunsko s ktorými sa začnú iba vstupné rozhovory.

Luxemburský summit stanovil aj základné ciele vzájomných vzťahov medzi EÚ a SR, ktoré sa opierajú o Európsku dohodu o pridružení a Partnerstve pre vstup.

V septembri 1998 sa konali parlamentné voľby v SR a v nich zvíťazili kandidáti SDK, SDL, SMK, SOP. Predsedu vlády Mečiara vystriedal Dzurinda. V máji 1999 sa konali voľby prezidenta SR, ktoré vyhral Schuster. Od volieb 1998 po Helsinský summit v decembri 1999 bolo obdobie intenzívnej práce, ktorú čelní politickí predstavitelia SR museli vynakladať, aby sa dobehlo zameškané pri príprave vstupu SR do EÚ.

### **Helsinský summit 10. 12. 1999**

Helsinský samit schválil zásadné zmeny v stratégii rozširovania EÚ, keď ponúkla podmienky rokovania aj ost. kandidátskym krajinám (SR). Tie dostali v Helsinkách od EÚ prísľub, že ak sama dokončí svoje reformy do roku 2002, po jej skončení bude pripravená prijať nových členov.

### **Asociačná dohoda medzi SR a Európskym spoločenstvom**

Asociačná dohoda o pridružení SR k EÚ bola podpísaná 4. 10. 1993 v Bruseli.

Európska dohoda má okrem preambuly 9 oddielov:

- politický dialóg
- všeobecné zásady
- voľný pohyb tovaru
- pohyb pracovníkov, etablovanie sa, poskytovanie služieb
- platby, kapitál, konkurencia a ostatné ekonomické ustanovenia, zblížovanie zákonov
- hospodárska spolupráca a kultúrna spolupráca
- finančná spolupráca
- inštitucionálne, všeobecné a záverečné ustanovenia

*Cieľom dohody je:*

- vytvoriť rámec pre politický dialóg
- podporovať rozvoj obchodu a harmonické vzťahy medzi stranami
- poskytnúť základňu na finančnú a technickú pomoc SR
- utvárať podmienky na postupnú integráciu SR do spoločenstva.

### **Kodanský summit 13. 12. 2002**

Tri roky rokovania o vstupe do únie sa skončili pre SR úspešne. Na kodanskom summite SR a ďalších 9 krajín ukončilo prístupové rokovania. Prístupová zmluva bola pre všetkých spoločná a s každou krajinou sa podpísal ešte dodatok. Slávnostný akt podpísania zmluvy sa uskutočnil 16. 4. 2003 na summite v Aténach. Dokumenty potom dostali na ratifikáciu parlamenty všetkých 15 členských krajín. Vstup nových členov sa uskutočnil k 1. 5. 2004.

Predtým sa konali referendá v krajinách desiatky o vstupe do EÚ. (v SR 6 – 7. júna 2003)

### **Ekonomický potenciál EÚ a SR**

Vývoj integračných zoskupení v západnej Európe po 2. sv. vojne bol dynamický. Začalo sa to podpísaním Parížskej zmluvy r. 1951 o ESUO a od 1. 11. 1993 sa začal používať názov EÚ.

Počet obyvateľov EÚ – 455 mil. = 25 krajín,

Rozloha EÚ - 3929 mil. km<sup>2</sup>

HDP EÚ/ obyvateľ v roku 2001 – 23 200 euro (SR 11 100 euro – 47%)

Ekonomický potenciál novoprijatých krajín vo väčšine ukazovateľov zaostáva za krajinami EÚ. Takisto sú veľké rozdiely medzi krajinami desiatky.

Dá sa očakávať, že získaním prostriedkov zo štrukturálnych a ďalších fondov súčasné ekonomické rozdiely medzi EÚ a novoprijatými štátmi sa postupne prekonajú.

Hospodárska a sociálna súdržnosť, ktorá je 1 z kľúčových princípov EÚ umožňuje podporu regiónov, čo môže byť prísľubom aj pre regióny SR.

### **Prínos zo vstupu SR do EÚ**

Tým, že SR uzatvorila všetkých 31 kapitol, ktoré boli podmienkou prijatia do EÚ, získa v blízkej budúcnosti konkrétne finančné prostriedky

### **Čo sa podarilo dohodnúť Slovensku?**

- prvé 3 roky členstva v EÚ dostaneme z rozpočtu únie 1,74 miliárd eur na podporu regiónov, agrárneho sektora a vidieckeho rozvoja. Do rozpočtu zaplatíme 929 mil. eur, takže čistá bilancia bude 815 mil. eur (asi 34 miliárd korún).
- priame platby roľníkom zostávajú na začiatkovej úrovni 25% ako aj 10-ročné prechodné obdobie
- SR môže doplniť z vl. zdrojov a z fondu na rozvoj vidieka najviac 20% z ročnej sumy
- zvýšili sa výrobné kvóty na izoglukózu, mlieko, jatočné kravy, ovce a kozy..

www.euroekonom.sk